

O AGRESIVNOSTI NATJECATELJKI BORILAČKIH SPORTOVA, SPORTSKIH IGARA I SPORTOVA S NAGLAŠENOM ESTETSKOM KOMPONENTOM

1. UVOD

Analizirajući kineziološke karakteristike različitih sportova Cratty (1983) je pretpostavio stupanj i oblik agresivnosti koju pojedini sport zahtijeva. Svoja razmatranja je prikazao na skali sa sljedećim stupnjevima: a) malo opažene agresivnosti, b) agresivnost prema stvarima, c) posredna agresivnost prema protivniku, d) ograničena agresivnost i e) neposredna, poticana agresivnost prema protivniku. Karakteristični sportovi za pojedinu razinu bili bi: a) umjetničko klizanje, b) golf, c) odbojka, tenis, d) košarka, nogomet, e) boks, rugby. Klasifikacija sportova s obzirom na zahtijevanu agresivnost B. J. Crattyja nije dosada empirijski potvrđena, no, problem je i dalje aktualan (vidi npr. Horga, 1993., str. 99). Dodatno ga usložnjava nedovoljno poznavanje efekta spola, dobi i razine dostignuća, pa je u ovom radu sagledan problem relacija agresivnosti i sporta s tog aspekta.

Postavljena je direktivna hipoteza o postojanju razlika u intenzitetu agresivnosti djevojaka koje se bave borilačkim sportovima, sportskim igrama i sportovima s izraženom estetskom komponentom u skladu s Crattyjevom shemom. Pretpostavlja se da će najviši stupanj agresivnosti imati sportašice borilačkih sportova, a najniži one iz sportova s izraženom estetskom komponentom. Osnovni cilj ovog rada je provjeriti navedenu direktivnu hipotezu.

2. METODE

Mjerenje je provedeno u okviru istraživanja sportskih aktivnosti i sportskih interesa maturanata grada Zagreba. Istraživanjem je obuhvaćen ukupni uzorak 1006 djevojaka, od kojih 993 maturantice imaju potpune podatke. Istraživanjem su obuhvaćene maturantice gimnazija, četvorogodišnjih škola sa završnim zanimanjem i trogodišnjih srednjih škola, proporcionalno zastupljenosti učenika u ukupnoj populaciji.

Od tog broja, 339 ispitanica je izjavilo da su redovito trenirale i natjecale se u jednom od četiri uključena borilačka sporta (boks, judo, karate, taekwon do), četiri sportske igre (košarka, odbojka, rukomet, nogomet) i pet sportova s naglašenom estetskom komponentom (gimnastika, ritmička gimnastika, skokovi u vodu, klizanje, sinhrono plivanje). U tablici 1 je broj ispitanica za pojedini sport.

Tablica 1. *Broj ispitanica (N) koje su redovito trenirale i natjecale se u pojedinom sportu*

SPORT	N	SPORT	N
Boks	1	Nogomet	5
Judo	1	Gimnastika	21
Karate	10	Ritmička gimnastika	22
Taekwondo	11	Skokovi u vodu	6

Košarka	60	Klizanje	6
Odbojka	81	Sinkronizirano plivanje	7
Rukomet	108		

Najveći broj maturantica aktivno se bavio rukometom, zatim odbojkom i košarkom, što je nesumnjiv utjecaj školskog sporta. Uočljiv je i broj djevojaka koje su se bavile gimnastikom i ritmičkom gimnastikom. Ovaj subuzorak izvučen je iz reprezentativnog uzorka za populaciju zagrebačkih maturanata, pa se proporcije sudionica u pojedinom sportu mogu smatrati bliskim realnim vrijednostima.

Kao mjera agresivnosti primijenjen je upitnik SIGMA-1 (Momirović, Bosnar i Prot, 1983) provjeren na adolescentskoj populaciji gdje je redovito pokazao vrlo zadovoljavajuću pouzdanost s koeficijentima iznad 0.85 (Bosnar, 1996). Upitnik se sastoji od 30 čestica s odgovorima na petostupanjskoj skali Lickertovog tipa, s minimalnim rezultatom 30 i maksimalnim 150. Niži rezultat u upitniku označava veći stupanj agresivnosti.

Ispitivanje je provedeno u standardnim uvjetima, dobrovoljno i anonimno za vrijeme školskog sata. Rezultati su obrađeni univarijantnom analizom varijance (ANOVA).

3. REZULTATI

Osnovni statistički parametri rezultata na skali SIGMA-1 za tri grupe skupine nalaze se u Tablici 2.

Tablica 2. *Aritmetička sredina (M), standardna devijacija (SD), standardna pogreška aritmetičke sredine (SE), minimum (min) i maksimum (max) rezultata u upitniku agresivnosti SIGMA-1 za pojedinu skupinu, te broj ispitanica (N) za sportašice borilačkih sportova, sportskih igara i sportova s naglašenom estetskom komponentom*

SKUPINA	M	SD	SE	min	max	N
Borilački sportovi	79.43	13.00	2.71	54	106	23
Sportske igre	81.65	14.71	0.92	40	118	254
Estetski naglašeni	79.15	12.76	1.62	48	112	62
Ukupno	81.04	14.26	0.77	40	118	339

Aritmetičke sredine upitnika SIGMA-1 u tri skupine razlikuju se maksimalno tek za 2.5 boda. Sportašice iz borilačkih sportova i sportašice iz sportova s naglašenom estetskom komponentom imaju gotovo identičnu aritmetičku sredinu, a u sportskim igrama tek nešto malo veću. Veća standardna devijacija i veći raspon rezultata u skupini sportskih igara svakako se mora pripisati značajno većem broju ispitanica.

Rezultati analize varijance (Tablica 3) potvrdili su statističku beznačajnost razlike među skupinama.

Tablica 3. Analiza varijance rezultata upitnika SIGMA-1 tri grupe sportašica. Sa *SS* je označena vrijednost sume kvadrata, *MS* su prosjek kvadrata, *df* su stupnjevi slobode, *F* je vrijednost *F* - testa, *p* je statistička značajnost *F* vrijednosti.

	SS	MS	df	F	p
Među skupinama	376.3	188.13	2	0.924	0.398
Unutar skupina	68401.2	203.58	336		
Ukupno	68777.4		338		

Direktivna hipoteza o razlikama među skupinama mora se odbaciti. Jedan od razloga je možda sam eksperimentalni nacrt. Drugačiji rezultat možda bi se mogao dobiti izjednačavanjem broja ispitanica u pojedinoj grupi, no tada bi se narušio realni omjer kakav je zabilježen u reprezentativnom uzorku iz populacije.

Drugi mogući razlog je dob ispitanica. Maturantice su još u juniorskoj dobi i trenirale su i natjecale se na razini natjecanja na kojoj još nije došlo do pune selekcije sportašica s obzirom na uspjeh, pa se može pretpostaviti da nije došlo ni do selekcije s obzirom na osobine ličnosti. S druge strane, pretpostavlja se da sport ima utjecaja na razvoj osobnosti. Juniorke su možda bile prekratko, a možda i premalo intenzivno bile izložene utjecaju pojedinog sporta.

4. ZAKLJUČAK

Iz većeg uzorka maturantica izdvojen je subuzorak natjecateljki u četiri borilačka sporta (boks, judo, karate, taekwon do, 23 sportašice), četiri sportske igre (košarka, odbojka, rukomet, nogomet, 254 sportašice) i pet sportova s naglašenom estetskom komponentom (gimnastika, ritmička gimnastika, skokovi u vodu, klizanje, sinhrono plivanje 62 sportašice). Na ukupnom broju 339 ispitanica primijenjen je upitnik agresivnosti SIGMA-1 s pretpostavkom da će se skupina sportašica uključenih u borilačke sportove značajno razlikovati od ostalih po najvišem stupnju agresivnosti, a skupina sportašica koje se natječu u sportovima s naglašenom estetskom komponentom da će iskazati značajno nižu agresivnost.

Univarijatna analiza varijance je pokazala da se grupe sportašica ne razlikuju značajno na rezultatima testa agresivnosti i direktivna hipoteza se mora odbaciti. Djelom, rezultat se može pripisati nebalansiranom broju ispitanica po skupinama.

Rezultat se može objasniti i drugim karakteristikama uzorka. U juniorskom uzrastu i na toj razini natjecanja još nije došlo do pune selekcije sportašica s obzirom na uspjeh u pojedinom sportu, pa se može pretpostaviti da nije došlo ni do selekcije s obzirom na osobine ličnosti. S druge strane, pretpostavlja se da sport ima utjecaja na razvoj ličnosti, pa su možda sportašice ove dobi bile prekratko izložene utjecaju pojedinog sporta. Problem bi trebalo svakako provjeriti novim istraživanjima čime bi se doprinijelo i psihologiji sporta i razvojnoj kineziologiji.

5. LITERATURA

1. Bosnar, K (1996). Empirijska provjera postavki kibernetičkog modela ličnosti. Disertacija. Zagreb:Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
2. Cratty, B. J. (1983). Psychology in Contemporary Sport, Guidelines for Coaches and Athletes. New Jersey: Prentice-Hall.
3. Horga, S. (1993):.Psihologija sporta. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
4. Momirović, K., Bosnar, K. i Prot, F. (1983). Instrumenti i postupci za ispitivanje osobina ličnosti i kontrolu psihičke pripremljenosti sportaša, Fakultet za fizičku kulturu , Zagreb (elaborat)